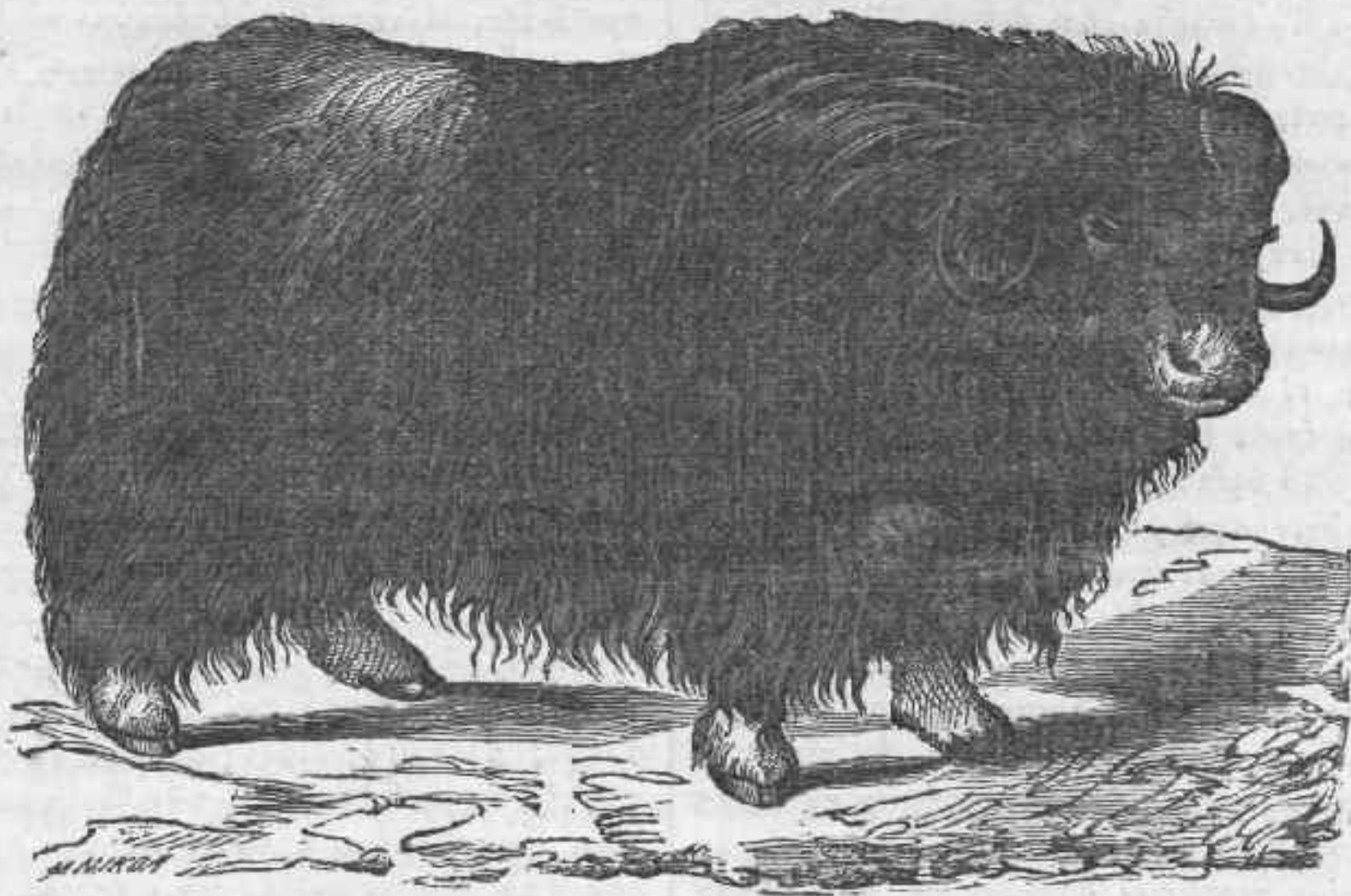

ΒΟΥΣ Ο ΜΟΣΧΟΦΟΡΟΣ.

βοῦς, τῆς αἰγός καὶ τοῦ προβάτου καὶ κατοικεῖ εἰς τὰ περὶ τὸν βόρειον πόλον μέρη.

Τὸ κρέας καὶ τὸ λίπος τοῦ ἀναδίδουσιν ἰσχυρὰν ὁσμὴν μόσχου, ἀναλόγως πρὸς τὴν ἡλικίαν τοῦ ζώου· τρώγεται δὲ εὐχαρίστως ὑπὸ τῶν Ἑσκιμῶν. Ἐν γένει ὁ μοσχοφόρος βοῦς ὁμοιάζει μάλλον πρὸς πρόβατον· ἴον διότι δὲν ἔχει ὑποδερίδα κάτω τοῦ λαιμοῦ, ὅπως ὁ βοῦς, ὁ βόνασσος καὶ ὁ βούβαλος· 2ον δὲν ἔχει ῥύγχος, οἱ δὲ ῥώθωνες ἔχουσιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν χεῖλος τρίχας, ὡς καὶ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ῤινός καὶ τὸ μεσαῖον χεῖλος· 3ον ἔχει δύο μόνον μαστούς· 4ον δὲν εἶναι μακρὰ ἡ οὐρά, μόλις μετρώσα τρεῖς δακτύλους καὶ κρυπτομένη ἐντελῶς ὑπὸ μακρῶν τριχῶν τῶν ἰσχίων· 5ον δὲν ἔχει συμμετρίαν εἰς τοὺς πόδας, οἵτινες εἶναι στρογγύλοι ἐξ ἑνὸς μέρους καὶ ὀξεῖς ἐξ ἄλλου. Τὸ μόνον ὅπερ ἔχει κοινὸν πρὸς τὸν βοῦν εἶναι ἡ κυρφορία, αὖσα ἐννεάμηνος.

N.O.Σ.

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Β)

ΕΘΝΟΛΟΓΙΑ

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΠΟΛΥΝΗΣΙΩΝ.

Πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ τῶν νήσων τῆς Ἑταιρίας ἀπαντᾶται σύμπλεγμα νήσων γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα Χέρβυ ἢ Χάρβυ (*Hervey other Harvey*), αἵτινες γεωγραφικῶς μὲν οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀξίαν, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὴν ἀνθρωπολογίαν καὶ τὴν ἐθνογραφίαν πολὺ παρέχουσι τὸ ἐνδιαφέρον. Εἰς τὸ σύμπλεγμα τοῦτο ἀνήκει ἡ νῆσος Μαγκάιζ, ἣν εἶχεν ἀνακαλύψει ὁ πλοίαρχος Κούκ ἐνῶ ἔπλεεν ἀπὸ Νέαν Ζηλανδίας εἰς Ταίτη (τὴν 17)29 Μαρτίου 1777). Ὁ διάσημος θαλασσοπόρος ἠθέλησε νὰ ἀποβιβάσῃ, ἀλλ' ἐμποδίσθη ὑπὸ τῆς τρικυμίας· περιβάλλεται δὲ ἡ νῆσος ἐξ ἑρκους βράχων ἐκ κοραλίων ἐχόντων ὕψος 20

μέχρι 60 ποδῶν καὶ πρεχόντων τρεῖς μικρὰς εἰσόδους. Ὁ Κοῦκ εἶδεν ἰθαγενεῖς τινὰς καὶ ἐπείσθη ὅτι διήγον βίον μονήρη, μηδεμίαν διατηροῦντες σχέσιν πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς τῶν τῶν νήσων τῆς Ἑταιρείας. Οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι οὔτε χοῖρον εἶχον ἰδεῖ ποτὲ, οὔτε κῦνα, ζῶα ἅτινα πρὸ πολλοῦ εἶχον εἰσαχθῆ εἰς Ταίτη. Ὁ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐλθὼν ἀρχηγὸς, ἰδὼν αἶγα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἠρώτησε μετὰ μεγίστης περιεργείας τί πτηνὸν ἦτο (α). Ἐπὶ πολλὰ ἔτη οὐδεὶς ξένος ἐπεσκέφθη τὴν νῆσον, κατὰ δὲ τὸ 1823 ἀφίκετο ὁ ἐξαπόστολος Τζῶν Οὐίλλιαμς, ὅστις μετὰ μεγίστου ζήλου εἰσήγαγε τὸν χριστιανισμόν. Καὶ τῶντι ἐγκαίρως ἀφίκετο. Αἱ δύο μάστιγες τῆς Πολυνησίας, ἡ ὠμότης ἐν καιρῷ πολέμου καὶ ἡ κραιπάλη ἐν εἰρήνῃ, εἶχον ἐρημώσῃ τὸν τόπον, ὥς εἰ ἐπρόκειτο ν' ἀποδειχθῇ εἰς τοὺς οἰκονομολόγους ὅτι λαὸς νοήμων καὶ δραστήριος, ζῶν εἰς κλίμα ἄριστον καὶ ἔχων ἀφθονίαν τροφίμων δύναται νὰ παρακμάσῃ καὶ σχεδὸν νὰ ἐξαλειφθῇ δι' ἑλλειψιν ἡθικῆς ἐξελέγγεως. Ὅτε ὁ κ. Οὐίλλιαμς ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν νῆσον Χέρβου, ἐξ ἧς ἐπωνομάσθη ὅλον τὸ σύμπλεγμα, μόλις εὔρεν ἐξήκοντα ἄνθρώπους, ἐνῶ ὅτε διέβη ὁ Κοῦκ οἱ ἐγχώριοι ἦσαν πολυάριθμοι, ἀλλ' ἠρπύσθησαν ἐκ τῶν ἐμφυλίων πολέμων. Μετὰ 25 ἢ ἐπτά ἔτη, ἐνεκεν νέων πολέμων, μόλις ὑπῆρχον πέντε ἄνδρες, τρεῖς γυναῖκες καὶ τι-

α) Ὁ Λαρομιγκέρ εἰς τὰ Μαθηματικά Φιλοσοφία λέγει τάδε. «Εἶναι δυνατόν νὰ φαντασθῇ τις ὅτι ἡ ἀμάθεια μέχρι τοσούτου προέβη, ὥστε νὰ συγχέωσι τὸ πρόβατον πρὸς πτηνόν; Καὶ ὁμοίως τοῦτο συνέβη εἰς τοὺς νησιώτας τῆς Νοτίου θαλάσσης. Ὁ Κοῦκ διηγείται ὅτι ἰδόντες πρόβατον ἐξέλαβον αὐτὸ ὡς πτηνόν. Τοιαύτην παράδοξον ἀπάτην δὲν ἐννοοῦμεν εὐθὺς, ἀλλ' ἀπείλομεν ν' ἀναλογισθῶμεν ὅτι ἡ νῆσος εἶχε τρία μόνον εἶδη τετραπόδων, τὸν χοῖρον, τὸν κῦνα καὶ τὸν μῦν· τὰ τρία ταῦτα εἶδη μόνον ἐγνώριζον, ὡς καὶ τὰ πτηνά. Ἦξευρον ὅτι πολλὰ εἶδη πτηνῶν ὑπῆρχον, διότι ἐνίοτε ἵπταντο εἰς τὴν νῆσον πτηνὰ μὴ φανέντα ἄλλοτε· ἰδοὺ δὲ πῶς ἐσυλλογίζοντο· τὸ ζῶν ὅπερ βλέπομεν οὔτε χοῖρος εἶναι, οὔτε κύων, οὔτε μῦς· ἄρα εἶναι πτηνόν.»

να παιδίᾳ' ἐξηκολούθουν δὲ νὰ μάχωνται ἵνα ἴδωσι τίς ἔσεται ὁ βασιλεὺς. Τοῦ χρόνου προϊόντος, οἱ νησιῶται ὑπέκυψαν ἐκθύμως εἰς τὸν ζυγὸν τῶν ἐξαποστόλων, οἵτινες ἔφερον τὴν εἰρήνην εἰς ἄνθρώπους οἵτινες εἶχον βαρυνθῆ τὰς σφαγὰς καὶ τὰς ἀντεκδικήσεις. Ὁ χριστιανισμὸς ἐνεφανίζετο ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ δόξῃ, πολλοὶ δὲ λόγοι συνετέλεσαν εἰς τὴν διάδοσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἔτι ἡ ματαιοφροσύνη γυναικὸς ἀρχηγοῦ τινος. Αὕτη ἠθέλησε νὰ γίνῃ χριστιανή, διότι ἠσχύνετο νὰ ἦναι ἀγροίκως ἐνδεδυμένη, ἐνῶ αἱ χριστιαναὶ ἐφόρουσαν πῖλους καὶ ὠραίας λευκὰς ἐσθῆτας. Ἀπαξ τῆς ἀρχῆς γενομένης, οἱ νησιῶται ἐφαίνοντο πρόθυμοι, οὐ μόνον τὴν θρησκείαν νὰ παραδεχθῶσιν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξουσίαν τῶν σοφῶν ὁρομεταῶν, ὅπως ἐκάλουν τοὺς ἐξαποστόλους. Οἱ ἰθαγενεῖς εἶχον ἀληθὲς σύστημα θεολογίας καὶ ἐπίστευον τυφλῶς εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν θεοτήτων αὐτῶν. Συνειθισμένοι δ' ὄντες εἰς τὴν αὐστηρὰν ἀπαγόρευσιν τοῦ ταποῦ, παρεδέχθησαν εὐκόλως τὴν τήρησιν τῆς Κυριακῆς ὡς ἡμέρας καθιερωμένης (ταποῦ), καθ' ἣν ἀπαγορεύεται ἡ ἐργασία. Ἐδόξαζον περὶ τοῦ προορισμοῦ τῶν ψυχῶν ὅτι οἱ ἐν πολέμῳ θανόντες μεταβαίνουσιν εἰς τὸν παράδεισον τῶν πολεμιστῶν, ἄνω τοῦ οὐρανοῦ, ἐνῶ οἱ λοιποὶ ἐφήνοντο καὶ ἠεθίοντο ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ θεοῦ τοῦ θανάτου. Ἰδίως οἱ κάτοικοι τῆς Πολυνησίας ἦσαν προπαρασκευασμένοι νὰ ὑποκύψωσι πολιτικῶς καὶ κοινωνικῶς εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐξαποστόλων, διότι εἶχον αὐξηθῆ ὑπὸ Θεοκρατίαν ἣτις ἐταπείνου τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀρχηγῶν καὶ ὑπήγαγεν αὐτὴν ὑπὸ τοὺς ἱερεῖς. Ἀπλοῦν ἔθιμον, ἐπικρατοῦν ἐν Μαγκάιχα, ἐπικυροῖ τὸ πρᾶγμα. Αὐτοὶ οἱ ἀρχηγοὶ, ὡσάκις ἐδίψων, ἐξεμύζων τὸ γάλα τῶν κοκκοφοινίκων τῶν, οἱ δὲ ἱερεῖς ἐκοπτον πάντοτε τὴν ἄκραν τοῦ καρύου, ἵνα δείξωσι συμβολικῶς τὸ δικαίωμα ὅπερ ἐκέκτηντο τοῦ ν' ἀποκόψωσι τὴν κεφαλὴν τοῦ τυχόντος. Οἱ ἱεραπόστολοι, τοιοῦτους ἀντικαταστήσαντες ἱερεῖς, ἐδύναντο νὰ μεταρρυθμίσωσι ριζηδὸν τὰ ἦθη τῶν νησιωτῶν· ὡσάκις δὲ δὲν ἀντενήργησαν κακοήθεις ναῦ-

ται, αίσχροκερδείς ἔμποροι καὶ ἄλλοι ἀπαταιῶνες, αἱ ὑπὸ τῶν ἐξαποστόλων οἰκηθεῖσαι νῆσοι εὐτύχησαν.

Ἡ μεταρρύθμισις αὕτη οὐδὲν παρέχει ἐνδιαφέρον εἰς τὸν φιλόσοφον τὸν μελετῶντα τὴν ἀνθρώπινον φύσιν. Αἱ νέαι γενεαὶ τῶν Μαγκαϊνῶν, λ. χ. αἱ μορφωθεῖσαι ὑπὸ τῶν ἐξαποστόλων, δὲν διεγείρουσι τὴν περιέργειαν, ὅπως οἱ ἄγριοι προκάτοχοί των, εἴτινες ἀπεπειρῶντο νὰ ἐξιλεάσωσι τὰς θεότητάς των δι' ἀνθρωπίνων θυσιῶν, ἐπίστευον εἰς τὴν ὑπαρξίν στερεώματος ἔχοντος σχῆμα στερεοῦ θόλου καὶ ἦσαν πεπεισμένοι ὅτι τὰ φάσματα τῶν ὀνείρων των ἦσαν πνεύματα. Ἡ ἔρευνα ἐπιτήτων ἡθῶν, ἐθίμων καὶ τεχνῶν τῶν Πολυνησίων δύναται νὰ παράσχῃ ἰδέαν τῆς καταστάσεως τῶν προγόνων ἡμῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐπιτρέπεται ν' ἀφεθῶσιν οἱ βάρβαροι ἐν τῇ βαρβαρότητι ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς ὑπόδειγμα εἰς τοὺς ἀνθρωπολόγους, τὸ καλλίτερον εἶναι νὰ χαράξῃ τις καὶ διατηρήσῃ εἰκόνα πιστὴν τοῦ ἀρχαίου βίου των ἐνῷ ὑπάρχει εἰσέτι καιρὸς πρὸς τεῦτο. Ἡ πολιτικὴ τῶν πρώτων ἐξαποστόλων ἔτεινε πολλάκις οὐ μόνον εἰς τὸ νὰ σώσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦς ἐνυχας τῆς εἰδωλολατρείας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ ἐξαφανίσῃ πᾶν ἔχνος τῶν προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν των· σήμερον ὁμως οἱ ἐξαποστολοι, ἀφοσιωμένοι σύμμαχοι τῆς ἐπιστήμης, ἀσχολοῦνται εἰς τὸ νὰ συλλέγωσι πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς ἀρχεγόνους ιδέας καὶ τὰ ἥθη. Ὁ σιβάσμιος κ. *Gil*, διατρίψας εἰκοσιν ἔτη εἰς Μαγκαϊν, ἐξέδωκεν ἄρτι σπουδαῖον βιβλίον περιέχον τοὺς μύθους καὶ τὰς παραδόσεις τῶν ἰθαγενῶν, οἵτινες πιστεύουσιν ὅτι ὁ κόσμος εἶναι πελώριον κάρυν κοκκοφεινικὸς καὶ ὧν οἱ ἥρωες ἀνέρχονται εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ καλάθου. Τὴν βίβλον ἀνέθηκεν ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸν διάσημον καθηγητὴν Μάξ Μούλλερ, ὅστις ἔγραψε καὶ τὸ προοίμιον.

Ὁ κ. *Gil* ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν τοῦ Τάγκ καὶ τῆς Πάπα, τοῦτέστι τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς, πατρὸς καὶ μητρὸς τοῦ

παντός, ὡς καὶ τοῦ Μαούη, ὅστις ἀνείλκυσε τὴν ξηρὰν ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ κατέβη εἰς τὸν Ἄδην ἵνα λάβῃ τὸ πῦρ. Αἱ παραδόσεις αὗται εἰσὶ κοιναὶ ἐν τῇ Πολυνησίᾳ, καὶ τοὶ διάφορως ἐκτίθενται ἐν ἐκάστη νήσῳ· τὰς πληροφορίας του δὲ ὁ συγγραφεὺς ἠρύσθη ἐξ ἀσφαλῶν πηγῶν, ἥτοι ἐκ τῶν τέως εἰδωλολατρῶν ἱερέων.

Βεβαίως οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν ἐπταρνίσθησαν καὶ ἤκουσαν κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην τὸ Γεῖά σου (α). Τὸ ἔθιμον τοῦτο εἶναι ἀρχαιοτάτον. Ἐν τῇ ἐκδρομῇ του εἰς Φλωρίδα, ὁ Σότο ἐπταρνίσθη ἡμέραν τι νὰ ἐνώπιον ἐγγχωρίου ἀρχηγοῦ καὶ τῆς συνοδίας του· ἅπαντες ἀπετέλεσαν συναυλίαν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν, ὁ δὲ Ἰσπανὸς στραφεὶς πρὸς τοὺς συνοδοιπόρους εἶπεν ὀρθῶς: «Βλέπετε ὅτι ὁ κόσμος πανταχοῦ εἶναι ὁ αὐτός.» Ὁ πρῶτος εὐστόχως ἐξηγήσας τὸ ἔθιμον εἶναι ὁ διδάκτωρ Καλλαουαί, ἥδη ἐπίσκοπος τῆς ἀνεξαρτήτου Καφερίας· τὴν δὲ ἐξήγησιν ὤφειλεν εἰς τοὺς Ζουλοῦ, οἵτινες πιστεύουσιν ὅτι ὁ πταρμὸς προκαλεῖται ὑπὸ πνεύματος, καθ' ὅσον τὰ πνεύματα ἢ αἱ σκιαὶ τῶν προγόνων των περιπλανῶνται συνεχῶς πέριξ των, ἐμφανίζονται καθ' ὕπνον, μεταδίδουσιν αὐτοῖς ἀσθενείας ἢ τοὺς θεραπεύουσιν. Ὅταν Ζουλοῦ πταρνίσθῃ, ἐπιφέρει: «Εἰμὶ εὐλογημένος! Τὸ ἰδ.λοζή (τὸ πνεῦμα τοῦ προπάτορος) εἶναι μετ' ἐμοῦ, ἦλθεν ἐν ἐμοί. Ἄς αἰνέσω ὅθεν αὐτὸ, διότι μοὶ ἐπέφερε τὸν πταρμόν.» . . . Ἐὰν πταρνίσθῃ παῖς, λέγουσι: *Μεγαλύνθητι*. Εἶναι δὲ σημεῖον ὑγείας. Ὁ πταρνιζόμενος μαῦρος πιστεύει ὅτι ὁ Ἰτόμης εἰσῆλθε καὶ κατοικεῖ ἐν αὐτῷ. Οἱ ἱερεῖς τῶν Χονδῶν, ὁσάκις, ἀνερχόμενοι εἰς τοὺς λόφους, πταρνίζονται, νομίζουσιν ὅτι κατελήφθησαν ὑπὸ θείας ἐμπνεύσεως καὶ ὁμιλοῦσιν ὡς θεόπνευστοι. Ὁ κ. *Gil* ἐξηγεῖ διατί οἱ ἄγριοι οὗτοι ἐφαντάσθησαν σχέσιν μεταξὺ τοῦ πταρμοῦ καὶ τῆς εἰσελεύσεως πνεύματος· λέγει δὲ τάδε:

α) Οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ Γάλλοι, ἐννοεῖται ὁ λαὸς, συνεθίζουσι νὰ λέγωσιν: Ὁ Θεὸς νὰ σοὺ εὐλογῇ.

Κατὰ τὴν περὶ πταρμοῦ θεωρίαν των, τὸ πνεῦμα ἔδοιπορεῖ λ.χ. ἀπῆλθε πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν οἰκιῶν ἢ τάφων τῶν προγόνων. Ἡ ἐπιστροφή εἰς ζῶν πρόσωπον παρέχει δυσχέρεϊάν τινα, διότι τὸ σῶμα ὅλον καταλαμβάνεται ὑπὸ ἐρεθισμοῦ καὶ μυρμηκιάσεως· ἐντεῦθεν δὲ οἱ ἐν ταῖς νήσοις διάφοροι ἐν χρήσει τύποι ὁσάνκις πταρνίζηται τις. Εἰς Ῥαροτόγκαν, ὅταν πταρνισθῇ τις οἱ παρευρισκόμενοι ἀναβοῶσιν, ὡς εἰ ἀπεψίνοντο πρὸς τὸ πνεῦμα: «Ἄχ! κοῦα-ὄκι μάη κόε!» (ὦ! ἐπέστρεψες!) Εἰς Μανιχίικι καὶ εἰς Ῥακαάγκαν, ἀποικίας τῆς Ῥαροτόγκας, λέγουσιν εἰς τὸ πνεῦμα: «Ἄερε κόε κῆ Ῥαροτόγκαν.» (Ἀπελθε εἰς Ῥαροτόγκαν). Εἰς Μαγκάικιν ὁ τύπος εἶναι: «Οὐα νανάθε κόε.» (Ἴδου ὅτι κῦχαριστήθης).

Ἡ ἐπιτοπίως σχηματισθεῖσα αὕτη γνώμη εἶναι ἀπόδειξις ὅτι αἱ περὶ τοῦ ζητήματος ἰδέαι τῶν βαρβάρων εἰσὶν ἀπόρροια ἀγρόκου φυσιολογίας, καθ' ἣν ἡ ἀσθένεια, τὸ πάθημα, ὁ ἐρεθισμὸς, ἐνὶ λόγῳ ἀπασαὶ αἱ ἀλλοιώσεις καὶ διαθέσεις τῆς διανοίας ἢ τῆς ὕλης προξενοῦνται ὑπὸ τοῦ πνεύματος, εἰσερχομένου ἐν τῷ σώματι καὶ ἐνεργοῦντος.

Ὁ κ. Gill ἀναφέρει ὡς ἐξῆς τὴν περὶ ἡχοῦς παράδοσιν. Ὅταν ὁ Ῥάγκι, ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ἀνείλκυσε τὴν γῆν ἐκ τοῦ ταρτάρου, ἤρχισε νὰ ἐρευνᾷ ὅλα τὰ μέρη καὶ τὰς γωνίας αὐτῆς ἵνα ἴδῃ μὴ ὑπῆρχον ἄλλοι κάτοικοι εἰς τὸ κτῆμά του. Μετ' οὗ πολὺ δὲ, ἐνῶ ἐπλησίαζεν εἰς σωρείαν βράχων ἔχόντων σπήλαια καὶ κειμένων ἄνω βαθείας φάραγκος, ἐκραξέ, κατὰ τὴν συνήθειάν του: «ὦ ὦ!» Πρὸς μεγάλην του ἐκπληξιν ἤκουσε φωνὴν ἐξερχομένην τῶν βράχων καὶ ἐπαναλαμβάνουσαν «ὦ ὦ!» Τότε ἠρώτησε: Πῶς καλεῖσαι; ἡ δὲ δοθεῖσα ἀπάντησις ἦν αὐτῇ ἡ ἐρώτησις. Τοῦτο ἐθεώρησεν ὕβριν, ἐχολώθη, ἐπήδησεν ἀπὸ βράχου εἰς βράχου μέχρι τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους, εἰσῆλθεν εἰς σπήλαιον, οὗ οἱ σταλακτῖται ὠμαίαν πρὸς ζεῦγος πελωρίων γνάθων καὶ εἶρε τὴν Τουμουτεχνία, τὴν λαλοῦσαν νύμφην τοῦ σπηλαίου. Οἱ Μαγκά-

ανοὶ πιστεύουσι τὸν μῦθον, διότι σπουδαίως ἐρωτῶσιν ἐὰν ὁ Ῥάγκι πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ πρῶτος τῆς χώρας κάτοικος ἀφοῦ εὑρε τὴν Ἠχὼ κατέχουσαν τοὺς βράχους καὶ τὰ σπήλαια. Εἰς τὰς Μαρκησίας νήσους καὶ νῦν ἐτι ἀποδίδουσι θείας τιμὰς τῇ Ἠχοῖ, ἥτις διατρέφει τοὺς κατοίκους καὶ ὁμιλεῖ αὐτοῖς ἐκ τοῦ βάθους τῶν σπηλαίων.

Αἱ περὶ Ἠχοῦ παραδόσεις αὗται εὐδόλως ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς τῆς ἐλληνικῆς μυθολογίας, πρὸς τὴν Ἠχὼ τοῦ Ὀβιδίου, ἥτις διὰ τῶν φλυασιῶν τῆς ἀπασχολεῖ τὴν Ἥραν καὶ ἐμποδίζει αὐτὴν νὰ μὴ ἀνακαλύψῃ τοὺς ἔρωτας τοῦ Διὸς καὶ τῶν νυμφῶν, ἥτις μαραίνεται ἔνεκεν τοῦ Ναρκίσσου καὶ, ἐπειδὴ αὐτὸς τὴν περιφρονεῖ, καταντᾷ σκελετὸς, διατηροῦσα μόνον τὰ ὀστέα καὶ τὴν φωνήν. (α)

Αἱ δοξασαὶ τῶν νησιωτῶν περὶ τοῦ ἡλίου δὲν εἶναι ἥττον παράδοξοι. Πῶς τὸ φωτεινὸν τοῦτο σῶμα δύναται νύκτα καὶ ἡμέραν νὰ εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; — Προδήλως δι' ὀπῶν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ ἄνεμος ἔρχεται ἐκ διαφόρων μερῶν, βεβαίως ὑπάρχουσι περίξ τοῦ ὀρίζοντος θύραι τινὲς καὶ ἅμα μία τούτων ἀνοιχθῇ, ὁ ἄνεμος πνέει ἐκεῖθεν. Ὁ βάρβαρος συλλογίζεται ἀπλῶς περὶ ἀέρων ὅπως καὶ περὶ τῶν ῥευμάτων τοῦ ἀέρος ἅτινα διὰ τῶν βραγδῶν εἰσδύουσιν εἰς τὴν καλύβην του. Ποῦ μεταβαίνει ὁ ἥλιος ὅταν δύῃ; — Εἰς μέρος κατώτερον τοῦ ὀρίζοντος, ὅπου εἶναι ἡμέρα, ἐνῶ παρ' ἡμῖν εἶναι νύξ, ἢ, ὡς λέγει ἐγγχώριος παροιμία: «Ἐνταῦθα ἡμέρα, εἰς Ἀβαίικ σκότος.» Ταῦτα πάντα εἶναι ἡ παιδικὴ ἡλικία τῆς ἐπιστήμης ἢ ἡ ἀρχὴ μύθου, ἀλλ' ὁ μῦθος δὲν ἀπέχει πολὺ. Πῶς ὁ οὐράνιος θόλος εἶναι τόσον ὁμαλὸς καὶ τόσον ὠραῖος; Ταῦτα ὀφείλονται εἰς τοὺς θεοὺς, οἱ δὲ Μαγ-

α) Ἴδου τί λέγει ὁ Ὀβιδίος: «Μόνον ἡ φωνὴ καὶ τὰ ὀστέα μένουσιν αὐτῇ. Ἡ φωνὴ διετηρήθη· τὰ ὀστέα λέγεται ὅτι ἔλαβον μορφὴν βράχου. Ἐκτοτε οἰκεῖ εἰς τὰ δάση. Δὲν φαίνεται πλέον ἐπὶ τῶν ὀρέων· ἀπαντεῖ ὅμως οἱ καλοῦντες ἀκούουσιν αὐτὴν· μόνον ἡχος τῇ ἐμείνει.»

καίανοι λέγουσιν ὅτι τὰ ἀρχαῖα καὶ ἰσχυρὰ ὄντα Μαοῦη καὶ Ῥοῦ μετὰ θαυμασίους ἀγῶνας ἤγειραν καὶ ὑψωσαν τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν νῦν θέσιν του. Ἐπειδὴ οἱ κυανοὶ λίθοι, δι' ὧν ὠκοδομήθη, ἦσαν ἀκατέργαστοι καὶ ἀνίστοι, ἔλαβεν ἑκάτερος ὁμάλυντρον καὶ ἐργασθέντες ἐκαθάρισαν καὶ κατέστησαν ἑμαλὸν τὸν οὐράνιον θόλον. Ἐν τῷ μεγάλῳ ἐπικῷ ποιήματι τῆς Φιλλανδίας, τῷ καλουμένῳ *Kalevala*, ὑπάρχει ἀνάλογον ἐπεισόδιον. Ὁ σιδιρουργὸς Ἰλμαρυνέν σφυρηλατεῖ τόσον λεπτῶς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ὁροφὴν τῶν ἀνέμων, ὥστε οὐδὲν ἴχνος φαίνεται τῆς σφύρας. Ἡ παράδοσις τῶν Μαγκαϊανῶν δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ στερεώματος, ἀλλ' ἀναφέρει ὅτι ὁ Μαοῦη, θεὸς τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ σκέλη τοῦ γηραιοῦ πατρὸς του Ῥοῦκ, αἰώρθωσε νὰ ὑψώσῃ τὸν πατέρα του καὶ τὸν οὐρανὸν τόσον πολὺ, ὥστε ὁ Ῥοῦ εὗρέθη περιπεπλεγμένης ἐκ τῶν ὤμων εἰς τοὺς ἀστέρας καὶ ἔμεινε κρεμασμένος ἐπὶ τέλους δὲ τὸ σῶμά του ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν κατὰ τεμάχια καὶ τὰ ὀστέα του διεσκορπίσθησαν. Ἡ παράδοξος αὕτη ἱστορία δὲν ἀμοιρεῖ ἐννοίας, ὅσον φαίνεται πρὸς ἐπικύρωσιν δὲ τῆς ἀληθείας οἱ ἰθαγενεῖς ἔφεραν εἰς τοὺς ἐξαποστόλους τεμάχια ἀπεξηραμένων ὀστέων τοῦ Ῥοῦ. Ταῦτα ἦσαν τεμάχια κισήρεως, ὁμοιάζοντα πρὸς τεμάχια ἀπεξηραμένα ὀστέων, ἡ δὲ ἀφθονία τούτων ἐγέννησε τὸν μῦθον.

Οἱ κατοικοῦντες τὰς νήσους τῆς Νοτίου Θαλάσσης πιστεύουσιν ὅτι ἡ σελήνη εἶναι μορφή γυναικεία. Εἰς Σαμόα ἡ γυνὴ καλεῖται *Sina* διηγοῦνται δὲ ὅτι ἡρπάγη ὑπὸ τῆς σελήνης ἐνῶ ἐξήγαγε φλοιὸν διὰ οὗ ἔμελλε νὰ ὑφάνῃ ὑφασμα. Οἱ Μαγκαϊανοὶ λέγουσιν ὅτι ἡ Ἰνα, ἥτις εἶναι σύζυγος τῆς σελήνης, ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφαίνῃ τὸ λαμπρὸν ὑφασμα, ἐξ οὗ γίνονται τὰ *λευκὰ νέφη*, καὶ ὅτι ἐκτείνει αὐτὸ εἰς τὸν κυανοῦν οὐρανὸν ἵνα τὸ ξηράνῃ καὶ καταστήσῃ λευκὸν καὶ θέτει εἰς τὰς ἄκρας, ὡς στηρίγματα, μεγάλους λίθους. Ὄταν τὸ ὑφασμα ἐνταθῇ, ῥίπτει τοὺς λίθους καὶ τὸν ἐκ τῆς πτώσε-

ως αὐτῶν κρότον οἱ ὀνητοὶ καλοῦσι βροντὴν.

Τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ Μαοῦη, τοῦ Ἡρακλέους τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, παρέχουσιν ἀφορμὴν εἰς ἀπειρίαν μύθων θαυμασίων· μέγιστον δὲ τῶν ἀθλῶν αὐτοῦ εἶναι ὅτι ἀνείλκυσε τὴν ξηρὰν ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ ὠκεανοῦ. Οἱ Μάορις διηγοῦνται ὅτι ὁ θεὸς οὗτος ἀποπλεύσας ἐπὶ λέμβου μετὰ τῶν ἀδελφῶν του ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ μαγευμένον ἄγκιστρον του, οὗ ἡ αἶχμη εἶχε κατασκευασθῇ ἐκ τεμαχίου τῆς σιαγόνης τῆς μάμμης του, τῆς κυρίας τῶν ὑπογαίων βασιλείων, καὶ ἀνείλκυσε τὴν βόρειον νῆσον τῆς Νέας Ζηλανδίας, ἥτις καὶ νῦν καλεῖται *Ἰχθὺς τοῦ Μαοῦη* (τὲ Ἰκα ὁ Μαοῦη). Τὸ ἄγκιστρον φαίνεται καὶ νῦν ἐν σχήματι ἐλικοειδοῦς ἀκρωτηρίου· προσθέτουσι δὲ ὅτι ὁ ἰχθὺς θὰ ἦτο ὁμαλὸς ἂν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Μαοῦη, ὑπὸ λαιμαργίας ὠθούμενοι, δὲν ἔτεμνον αὐτὸν πρὸ τοῦ τέλους τῶν δεήσεων καὶ θυσιῶν· διότι ὁ ἰχθὺς, βληθεὶς πρὸ τῆς ὥρας, ἐταράχθη καὶ τούτου ἕνεκεν ἡ Νέα Ζηλανδία καὶ νῦν ἐστὶ εἶναι ἀνώμαλος, ἔχουσα λόφους καὶ κοιλάδας. Φυσικῶς τῷ λόγῳ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἀοχὴν ἀποδίδεται ἡ τῶν νήσων ὑπαρξίς. Εἰς Σαμόαν ἡ ἀνείλκυσις τῆς νήσου ἀποδίδεται εἰς τὸν Ταγκαλόαν, θεὸν τοῦ οὐρανοῦ. Οἱ Μαγκαϊανοὶ λέγουσιν ὅτι τὴν νῆσον Τογκαρέβαν ἀνείλκυσε ὁ Βατέα, ἡ Ἡμέρα (ἡ μεσημβρία), καὶ ὅτι ἐν τῷ οὐρανῷ φαίνεται εἰσέτι τὸ ἄγκιστρον του, ὅπερ εἶναι ἡ κόμη τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Σκορπίου. Ἄλλη παράδοσις, καθαρωτέρα αὕτη, φέρει ὅτι ἡ Ἡμέρα (Ῥάγκη) ἀνείλκυσε τὴν Μαγκαϊαν ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ Ἀβαῖκι ἢ τοῦ σκότους. Ἡ ἀπλή αὕτη παραδοσις, ἡ ὅντως παιδαριώδης, περὶ τοῦ ἔργου ὅπερ ἡ ἡμέρα ἐκτελεῖ κατὰ τὰς εἵκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας, ἐπαναφέρουσα τὸν κόσμον εἰς τὸ φῶς, εἶναι, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, τὸ σπέρμα ὅπερ ἐνέπνευσε τὸν ποικίλον καὶ θαυμάσιον περὶ ἀλυσίας τῆς νήσου μῦθον. Ἐν ἑτέρῳ ἐπεισοδίῳ ὁ Μαοῦη ἐμφανίζεται ὡς κυνηγὸς, θέλων νὰ πατάξῃ τὸν ἥλιον διὰ τὸν λόγον

ὅτι δύναι ταχέως καὶ οὕτω δὲν παρέχει τῷ ἀνθρώπῳ ἱκανὸν πρὸς ἐργασίαν χρόνον· προσλαμβάνει δὲ βοηθὸν τὸν ἀδελφόν του καὶ ἀμφότεροι στήνουν παγίδας διὰ σχοινίων ὅπως συλλάβωσι τὸν ἥλιον, ὅστις τῶντι, ἐξελθὼν τῆς κοίτης του πρὸς ἀνατολάς, εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχε στηθῇ ἡ παγίς, συλλαμβάνεται ἐκ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ σώματος. Οἱ ἀδελφοὶ Μαούη σπρίγγουσι τὰ σχοινία, ὁ δὲ μεγαλύτερος, ὠπλισμένος διὰ τῆς μεμαγευμένης σιαγόνος του, ὁρμᾷ κατὰ τοῦ ἡλίου, κτυπᾷ αὐτὸν, σχεδὸν φονεύει καὶ ἐκτοτε ὁ ἀστὴρ τῆς ἡμέρας προβαίνει βραδέως. Ὅμοιαι παραδόσεις ὑπάρχουν καὶ παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς τῆς Βορείου Ἀμερικῆς οἵτινες διηγοῦνται ὅτι ἡρως τις συνέλαβε τὸν ἥλιον στήτας παγίδα πρὸς ἀνατολάς, καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς. Ὅτε ὁ Κούκ ἐπλευσεν εἰς Ταίτην τῷ διηγέθησαν ὅτι ὁ Μαούη, ἔχων ἀνάγκην μακρᾶς ἡμέρας ἵνα κτίσῃ τὸ μέγα μορήη, ἔδωσε τὸν ἥλιον ἐκ τῶν ἀκτίνων του εἰς δένδρον. Ἐκτελεσθέντος δὲ τοῦ ἔργου, ὁ Μαούη ἐπέτρεψε τῷ Ῥά (ἡλίῳ) νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν του, ἀλλὰ, φρονίμως ποιῶν, δὲν ἀφῆρεσε τὰ σχοινία, διότι ἤθελε νὰ διατηρῇ αὐτὸν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ φόβου· χάρις δὲ εἰς τὰ σχοινία αὐτὰ κατέρχεται ἡρέμα εἰς τὸ Ἀβαίκι (εἰς τὰ καταχθόνια) καὶ τὴν πρωτὴν διὰ τῶν αὐτῶν σχοινίων ἀνέλκεται ἐκ τῆς ἐν τῷ σκότει διαμονῆς. Κατὰ τὸν Ἀγγλον περιηγητὴν Οὐίλλιαμς οἱ Λακεμπάνοι ὁσάκις διέρχονται διὰ τοῦ λόφου, ὅστις ὑπάρχει ἐν τῇ χώρᾳ των καὶ ἔστις βρῦει καλάμων, δένουσι τοὺς καλάμους ἵνα ἐμποδίσωσι τὸν ἥλιον νὰ δύσῃ πρὶν φθάσῃ εἰς τὸ μέρος των.

Οἱ Μαγκαϊανοὶ ἀναφέρουσι διὰ μακρῶν πῶς ὁ Μαούη, ὁ Προμηθεύς των, κατέβη εἰς τὸν ἄδην καὶ ἔμαθε τὸ μυστήριον τοῦ ἄπτειν πῦρ διὰ τῆς προστριβῆς δύο ξύλων· κατὰ τινὰ δὲ παράδοσιν των ὁ Μαούη, ἅμα ἀρπάσας τὸ πῦρ, ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν· τότε ἔδυσε, πρῶτον ἥδη, ὁ ἥλιος καὶ σκότος ἐκάλυψε τὴν γῆν· ἀλλ' ὁ Μαούη κατεδίωξεν αὐτὸν καὶ ἐπανάφερε τὴν πρωτὴν τῆς

ἐπιούσης. Εἰς τὰς νήσους Τόγκα διαταίνονται ὅτι ὁ θεὸς τοῦ πυρός, ἐξ οὗ ὁ Μαούη ἔκλεψε τὸ πῦρ, εἶναι καὶ ὁ θεὸς τῶν σεισμών· αἶρει δὲ ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν γῆν καὶ ὁσάκις μετακινεῖ, χάριν ἀνακουφίσεως, τὸ βάρος του, ἡ γῆ σειέται, καὶ ἐνταῦθεν οἱ σεισμοί.

Ἡ θρησκεία τῶν νησιωτῶν τῆς Νοτίου Θαλάσσης, τῶν ἤδη ἀσπασθέντων τὸν χριστιανισμόν, ἐβασίζετο ἐπὶ τῆς φύσεως τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος. Ὅταν οἱ θεοὶ θέλωσι νὰ γνωστοποιήσωσι τὸ θέλημά των, εἰσέρχονται ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἱερέων, οἵτινες μαντεύουσιν, ἀφοῦ πρῶτον ἐμπνευσθῶσιν ἐκ τινος μεθυστικοῦ ποτοῦ, κάβα καλουμένου. Οἱ ἱερεῖς καλοῦνται *πία ἀτοά* (δοχεῖα τῶν θεῶν), ὡς ἐκ τῆς μεγάλης δὲ λαιμαργίας των ὑπάρχει παροιμία *Τρώγεις ὡς θεός*. Κατὰ τὰς ιδέας τῶν Μαγκαϊανῶν τὸ σύμπαν ἦν ἀληθὴς μυρμηκία πνευμάτων, ὁ δὲ ὁρατὸς κόσμος εἶναι δευτέρα ἐκδοσις, ἀγροίκος ὅμως, τοῦ κόσμου τῶν πνευμάτων. Τὸ πῦρ καίει, διότι τὸ πνεῦμα τοῦ πυρός, ὅπερ κατοικεῖ τὸν Ἀδην, ἔρριψε λάθρα εἰς τὸ δάσος φλόγα· ὁ πέλεκυς κόπτει καὶ τὸ ἐκ τοῦ σιδεροξύλου ῥόπαλον πατάσσει τὸ θῦμα, διότι ἐμπνέονται ὑπὸ τῆς παρουσίας ἀοράτων δαιμόνων. Οἱ Μαγκαϊανοὶ ἔλεγον λίαν εὐπίστως ὅτι αἱ νῆσοί των ἦσαν ἀπλῶς τῶματα ἢ ἐξωτερικαὶ μορφαὶ ἰδανικῶν νήσων τοῦ κάτω κόσμου, τοῦ Ἀβαίκι, ὁ δὲ κ. Gill ἐσχεδιογράφησε τὸ κοσμογονικὸν σύστημά των. Ἡ εἰκὼν παριστᾷ τὸ ἥμισυ ἀπείρου καρβίου κοκοφοίνικος· καὶ εἰς μὲν τὸ ἄνω μέρος, τὸ καὶ πλατύτερον, εἶναι ἡ γῆ, ἥς τὸ ἐσωτερικὸν κατέχει ὁ Ἀβαίκι ἢ Ἀδης· εἰς δὲ τὸ βάθος τὸ στέλεχος ἐκτείνεται καὶ ἀπολήγει εἰς ἄκρον, ὅπερ εἶναι πνεῦμα ἢ δαίμων ὠρισμένης μορφῆς, *Πίζης πάσης ὑπάρξεως*. Ἄνω εὐρηται ὃν καλούμενον *Ἀγαπρὸν* ἢ *Ζωή*, καὶ ἀνωτέρω *ἡ Μακρὰ Ζωή*, τρίτον καὶ τελευταῖον προκαταρκτικὸν πνεῦμα, ἀμετακίνητον καὶ αἰσθητικόν, ὅπερ μετὰ τῶν δύο ἄλλων εἶναι ἡ βάσις καὶ τὸ ἐχέγγυον τῆς διαρκείας καὶ τῆς εὐημερίας τοῦ

λοιποῦ κόσμου. Ἀληθῶς εκπλήσσεται τις ἀπαντῶν παρὰ ταῖς νησιώταις τούτοις τοιαύτας ἰδέας. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κοσμογονικοῦ καρῶν ὑπάρχουσι τὰ διάφορα μέρη, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸν κάτω κόσμον ἢ Ἀβαῖκι· εἰς δὲ τὸ κατώτερον, ἢ τὰ ἔσχατα, ζῇ θῆλυς δαίμων περιωρισμένος εἰς στενὸν μέρος, ὥστε τὰ γόνατα ἐγγίζουσι τὴν σιαγόνα του. Τὸ ὄνομα τούτου εἶναι *Πρώτη Ἀρχή*.

Αἱ ψυχαί, αἱ προσφάτως ἀποσπασθεῖσαι τοῦ σώματος πλανῶνται εἰς τὰς πρὸς δυσμὰς ἀκτὰς, ἐπὶ βράχων ὀξείων, ἐξ ὧν πληθύνονται οἱ πύδες των, πλύνουσι καὶ λευκαίνουναι τὴν σκιάν τοῦ ὠφάσματος ἐξ οὗ εἶναι ἐνδεδυμένοι, χορεύουσι χάριν διασκεδάσεως, ἐπανέρχονται εἰς τὰ περίξ των καλυβῶν των δένδρα, ῥίπτουσιν ἐνίοτε ἐν βλέμμα εἰς αὐτὰς ἵνα ἴδωσι πῶς ἔχουσιν αἱ σύζυγοι καὶ τὰ τέκνα των καὶ περιμένουσιν ὀλοκλήρους μῆνας ἕως οὗ ἀποβιώσῃ μέγας ἀρχηγὸς ὅπως ἐδηγήσῃ αὐτὰς εἰς τὰς ὑποχθονίους ἀκτὰς. Τέλος αἱ διεσπαρμέναι σκιαὶ συνέρχονται, ἀκολουθοῦσιν ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν πορείαν τοῦ ἡλίου διὰ τῆς νήσου καὶ ἐπιψύχουσαι τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὠκεανοῦ, κατόπιν τοῦ ἡλίου, βυθίζονται μετὰ τούτου εἰς τὸν Ἀβαῖκι, πλὴν δὲν ἐπανέρχονται τὴν ἐπιούσαν μετ' αὐτοῦ. Ἐκαστὴ νῆσος ἔχει εἰς τὰ δυτικὰ παράλιὰ τῆς τὸ *ρεῖγκα βαερούα*, ἢ μέρος των ψυχῶν, αἵτινες ἐκεῖθεν ἀπέρχονται ἵνα διαβῶσι τὸν ὠκεανὸν μέχρι τοῦ μέρους, ὅπου ὁ ἥλιος δύει.

Ἀμα ἀσθενήσῃ τις, φαντάζονται ὅτι τὸ πνεῦμα ἢ ὁ θεὸς τοῦ ἀσθενοῦς ἀδιαθετεῖ· ἡ νόσος καταναλίσκει τὸ σῶμα· προσκαλοῦσι δὲ τὸν ἱατρὸν των ψυχῶν, ὅστις μετὰ μουσικῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν (παίζουσιν αὐλοῦς) προσπαθεῖ ν' ἀνακαλέσῃ τὸ πλανώμενον πνεῦμα εἰς τὴν σάρκα αὐτοῦ· μάτην ὅμως, ἐκτὸς ἂν ἄλλο ἀγαθοποιὸν πνεῦμα εὐαρεστηθῇ ν' ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν ζωὴν τὸ εἰσέτι ἀναπνέον σῶμα. Ἐὰν δὲν ἐπέμβῃ, ὡς εἵπομεν, ἀγαθοεργὸν πνεῦμα, ἡ ψυχὴ ἀναρριχᾶται εἰς τὸ γιγαντικὸν δένδρον τοῦ

θανάτου, δένδρον δὲ καὶ ψυχὴ κατέρχονται εἰς τὰ καταχθόνια. Ἐκεῖ ἡ ψυχὴ, ἡμιβεβηθισμένη εἰς τὴν λίμνην τοῦ θανάτου καὶ τρέμουσα εὐρίσκεται ἐνώπιον τῆς θεᾶς τοῦ θανάτου, τῆς Μιροῦ, ἥτις εἶναι ἡκρωτηριασμένη, ἀπαισία, καὶ ἥς ἡ ὄψις φωτίζεται ὑπὸ τῆς φλογὸς τοῦ αἰωνίου πυρός· προσφέρει δὲ εἰς τὸν ἀπηλπισμένων ξένον τῆς τὴν τροφὴν των νεκρῶν, ἥτοι σκώληκας ἔρποντας καὶ μέλανα ἔντομα, σύμβολα τῆς νυκτὸς καὶ τοῦ μηδενὸς, μεθ' ἧς αἱ θυγατέρες τῆς Μιροῦ παρατκευάζουσι τὸ ποτήριον τοῦ μεθυστικοῦ *κάβα*, ἡ δὲ ψυχὴ, καταβληθεῖσα ἐκ τοῦ ποτοῦ τούτου, ῥίπτεται εἰς τὴν ἐστίαν, βράζεται καὶ τρώγεται. Τοιαύτη ἡ ἀναπόφευκτος εἰμαρμένη των ἀποθνησκόντων κοινὸν θάνατον, δηλ. των γυναικῶν, των παιδῶν καὶ των ἀνάνδρων· πίπτουσιν εἰς τὸ χάος—ἐκμηδενίζονται. Τινὲς των Πολυνησίων ἡρώων κατῆλθον εἰς τὸν ἄδην ζῶντες καὶ ἀνῆλθον εἰς τὴν γῆν ἵνα ἐξαγγείλῃ τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐκεῖ. Οὗτοι δὲν ἔπιον τὸ βρωμερὸν ποτήριον.

Οἱ Μαγγαῖανοί πολεμισταί, οἱ πεσόντες εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, ἔχουσιν ἄλλον προορισμόν. Πλανῶνται μὲν χρόνον τινὰ εἰς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν, ἀλλὰ μετ' οὗ πολὺ ὁ πρῶτος φονευθεὶς συνάζει τοὺς ἀπαδούς του. Αἱ σκιαὶ αὐτῶν τὸν Ἰούνιον φαίνονται εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν εἵδει μαύρων νεφῶν, τὸν δὲ Αὐγουστον τὰ νέφη γίνονται λευκὰ καὶ λεῖα, φεύγουσιν εἰς τὰ ὑψηλότερα οὐράνια δώματα καὶ χάνονται· τοῦτο δὲ εἶναι σημεῖον ὅτι τὰ πνεύματα των ἀνδρείων πολεμιστῶν ἀφίκοντο εἰς τὸ τέρμα τῆς πορείας καὶ ὅτι ἀνῆλθον τὸ οὐράνιον ὅρος καταπατήσαντες τὰ ἀκόντια καὶ τὰ ῥόπαλα, δι' ὧν ἐφονεύθησαν. Ἀμα φθάσωσιν εἰς τὸ μέρος τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ἀπέρχονται εἰς τὸν κυανόλευκον οὐρανὸν καὶ μεταβαίνουν εἰς τὸν ἐν τοῖς δέκα ὁμοκέντροις οὐρανοῖς παράδεισον, ἐνθα ὁ βίος αἰώνιος, ἐνθα τὰ πάντα θάλλουσι καὶ ἐνθα ἐρχοῦνται τὸν πυρρίχιον, γελῶντες διὰ τὴν ἐλεεινὴν μορφήν των ἀθλίων οὗς βλέπουσι σφαδάζοντας ἐν τῷ βορβόρῳ τοῦ Ἀβαῖκι. Καί τοι ἡ θρησκεία

τῶν Πολυνησίων δὲν περιέχει διδάγματα ἠθικά, οὐχ ἥτιον διὰ τῶν παραδόσεων αὐτῶν συντελεῖ εἰς τὸ νὰ ἐνθαρρύνῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς γέροντας τοὺς μόλις Ἰυναμέ-
λους νὰ φέρωσι λόγην, διότι ἐπιθυμοῦσι νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸν παράδεισον τῶν πολε-
μιστῶν.

Ταῦτα ἐν περιλήψει περὶ τῶν μύθων τῶν Πολυνησίων.

Γ. Ε. Ρ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ.

Δημοσιεύσαντες ἀνωτέρω τὴν περὶ τῆς ὀλκῆς τῶν σμυρναϊκῶν σταθμῶν πραγμα-
τείαν τοῦ κ. Παπαδοπούλου, ἀναγκαῖον ἐ-
κρίναμεν νὰ παρατεθῇ ὑπ' ὄψει τῶν ἀναγνω-
στῶν τοῦ «Ὁμήρου» καὶ ἡ ἐπομένη κρίσις
τοῦ σοφοῦ ἀρχαιολόγου κ. *Albert Dumont*
δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ ἐν Παρισίοις ἐκδιδομέ-
νῃ *Revue critique d'histoire et de litté-
rature* περὶ τοῦ ἐξῆς ἀρχαιολογικοῦ ἔργου τοῦ
ἐπιμελητοῦ τοῦ Μουσείου τῆς Σμύρνης.

«Τὰ ἀρχαῖα σμυρναϊκὰ σταθμὰ τοῦ Μου-
σείου τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς ὑπὸ Παπα-
δοπούλου. Σμύρνη, 1875.

«Διὰ τῆς πραγματείας ταύτης γνωστο-
ποιοῦνται ἀνέκδοτα σταθμὰ ἅτινα μετ' ἐ-
πιμελείας περιγράφει ὁ συγγραφεύς· ἀπέχει
δὲ παντὸς ὑποθετικοῦ σχολίου· δὲν δημο-
σιεύει δὲ αὐτὰ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ νὰ
ἐπαναλάβῃ πληθὺς ἀνωφελῶν γενικοτή-
των.

«Ἡ ἐν Σμύρνη Εὐαγγελικὴ Σχολὴ ἱδρυ-
σεν ἐν Μουσείῳ ὅπερ κατέχει 157 σταθμὰ,
ἐξ ὧν τριάκοντα καὶ ἐξ εἰσὶ σμυρναϊκά·
τῆς αὐτῆς δὲ πόλεως εἰσὶ καὶ ὀκτὼ βυζαν-
τινά.

«Ὁ ἀνωτέρω περιγραφικὸς αὐτῶν κατὰ
λόγος παρωθεῖ εἰς πολλὰς ἀξιολόγους ση-
μειώσεις.

«Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ τύπος ἀγορανόμος
καὶ ἀγορανομοῦντος δὲν ἀπαντᾷ ἀδιακρί-
τως εἰς ὅλας τὰς χώρας ἐπὶ τῶν μετρολο-

γικῶν ἀντικειμένων. Ἐν Ἀττικῇ λ.χ. ἡ συ-
χνοτέρα ἐπὶ τῶν σταθμῶν ἐπιγραφὴ εἶναι ἡ
λέξις *δημόσιον*. Ἐν τινὶ δὲ πραγματείᾳ μου
περὶ τινος ἐν Βαβυλῶνι εὑρεθέντος ἑλληνι-
κοῦ σταθμοῦ δημοσιευθεῖση ἐν Παρισίοις τῷ
1870, ἀνέγραψα ὅσα ἕως τότε σταθμὰ ἐ-
γνώριζα φέροντα τὴν λέξιν ἀγορανόμος ἢ
ἀγορανομοῦντος· ἠρίθμησα λοιπὸν ἐννέα·
ἀλλ' εἰς τὸν κατάλογον τοῦτον πρέπει νὰ
προσθέσωμεν καὶ τὰ ἐξῆς τέσσαρα σταθμὰ
τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς.

Ἀρθ. 62. Αὐρηλίου Περπέρου ἀγορανό-
μου.

Ἀρθ. 87. Ἀγορανόμου Θεσέου Σμυρ(ναϊ-
κῶν) τὸ Β'.

Ἀρθ. 175. Τὸ ἐπὶ τοῦ σταθμοῦ τούτου
ὄνομα τοῦ ἀγορανόμου εἶναι ἀβέβαιον, ἴσως
δὲ *Μ[ητρο]βίου [ἀγο]ρανό[μου]* (*)

«Τέταρτος δὲ τις σταθμὸς (ἄρθ. 95) φέ-
ρει ἐν τρισὶ σειραῖς τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν

ΑΓΟΡΑΝ

ΔΙΜΟΣ

ΣΜΥΡΝΥ

«Τὰ γράμματα τοῦ πρώτου στίχου συμ-
πληρῶ εἰς ἀγοραν(όμων) ἤτοι ὑπὸ τῆς ἐ-
ξέλεγχιν τῶν ἀγορανόμων, ἄνευ δηλαδὴ
τοῦ ὀνόματος αὐτῶν, ὡς ἐπὶ τινος ἡμιμναῖ-
ου τοῦ Μουσείου τῆς ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολο-
γικῆς ἐταιρίας, φέροντος τὴν ἐπιγραφὴν
ΑΓΟΡΑΝΟΜΩΝ· μολύβδινος δὲ τις σταθμὸς
ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ *Prokesh—Osten* φέρει
τὴν ἐπιγραφὴν *HMI — ΑΓΟΡΑΝΟ*. Ὁρα
Schillbach, de ponderibus Romae, 1865
ἀρθ. 78 καὶ 35.

«Ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 23 Αὐγούστου 1875
τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐκδιδομένης *Ἰωνίας* ὁ κ.
Παπαδόπουλος ἐδημοσίευσεν καὶ δύο ἄλλα
σταθμὰ φέροντα τὸν τύπον ἀγορανόμος.

«Ἐπὶ τοῦ πρώτου ὁ κ. Π. ἀναγινώσκει
ἐν τρισὶ σειραῖς ἀφ' ἑνὸς μὲν *Μ(άρχου) Αὐρ-*
(ηλίου) Μητρώχου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐν τρισὶν

*) Περὶ τῆς ἐπὶ τοῦ σταθμοῦ τούτου ἐπιγρα-
φῆς ὅρα ἀνωτ. σ. 6. καὶ 53· Σ.Μ.